

УКРАЇНА

**УРЯДОВИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ У СПРАВАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ**

Government Agent
before the European Court of Human Rights
Ukraine
вул. Городецького, 13, м. Київ, 01001, Україна

Agent du Gouvernement
auprès de la Cour Européenne des Droits de l'Homme
l'Ukraine
13, Horodetsкого St. Kyiv, 01001, Ukraine

Тел.: +380 44 278-37-23, факс.: +380 44 271-17-83
E-mail: chentis@minjust.gov.ua <http://www.minjust.gov.ua>

17.03.2015 № 12.01-26/4328

На № _____

Міністерство внутрішніх справ України
вул. Академіка Богомольця, 10, м. Київ, 1601

ГУ МВС України в Харківській області
вул. Раднаркомівська, 5, м. Харків, 61002

**Червонозаводський РВ ХМУ ГУМВС
України в Харківській області**
пр. Гагаріна, 78, м. Харків, 61140

✓ **Національна академія внутрішніх справ
України**
пл. Солом'янська, 1, м. Київ - ДСП, 03035

*Щодо виконання рішення Європейського суду з прав людини
у справі «Кулік проти України»*

19 березня 2015 року Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) було ухвалено рішення у справі «Кулік проти України» (заява № 10397/10), яке набуло статусу остаточного 19 червня 2015 року.

У цьому рішенні Європейський суд констатував порушення матеріального та процесуального аспектів статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку із жорстоким поводженням із заявником працівниками міліції та непроведенням національними органами влади ефективного розслідування відповідних скарг заявника; статті 13 Конвенції у зв'язку з відсутністю у заявника цивільно-правового засобу юридичного захисту у зв'язку з його скаргами на жорстоке поводження.

Крім того, Європейський суд зобов'язав державу сплатити заявнику 10 000 (десять тисяч) євро відшкодування моральної шкоди та 1 500 (тисячу п'ятсот) євро компенсації судових та інших витрат.

Факти справи та суть порушень викладено у стислому викладі рішення, що додається.

ВДЗР НАВС	
Вх. №	3354
22	07 2015 р.
Кісевич, Андрій	

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» та п. 1 ст. 46 Конвенції рішення Європейського суду є обов'язковими для виконання.

Під виконанням рішення Європейського суду слід розуміти виплату відшкодування, а також вжиття державою додаткових заходів індивідуального характеру, спрямованих на усунення конкретного порушення, визначеного в рішенні Європейського суду, та заходів загального характеру, спрямованих на усунення підстави для надходження до Європейського суду аналогічних заяв проти України у майбутньому.

За цими критеріями Комітет міністрів Ради Європи здійснює оцінку виконання державою рішень Європейського суду, виходячи з інформації, наданої державними органами щодо заходів, вжитих на виконання вказаних рішень. Відповідні положення закріплені у Правилах Комітету міністрів Ради Європи щодо контролю за виконанням рішень Європейського суду та умов дружнього врегулювання (10 травня 2006 року).

Обсяг та суть заходів загального та індивідуального характеру, необхідних для виконання кожного конкретного рішення Європейського суду, безпосередньо залежать від характеру порушень, констатованих Європейським судом.

У цій справі Європейський суд встановив відповідальність держави-відповідача за статтею 3 Конвенції у зв'язку із жорстоким поводженням із заявником працівників міліції та непроведенням ефективного розслідування у зв'язку з відповідними скаргами заявника.

Так, мотивуючи свій висновок про неефективність розслідування, Європейський суд вказав таке: *«щодо кримінальної справи, порушеної 17 жовтня 2003 року, не видається, що слідчі органи доклали серйозних зусиль для перевірки версії заявника щодо перебігу подій, незважаючи на те, що вона підтверджувалася висновками судово-медичних експертів та іншими доказами»* (п. 52 рішення).

Вкотре Європейський суд послався на свої висновки у справі «Каверзін проти України» (*Kaverzin v. Ukraine*, заява № 23893/03, пп. 173-180, від 15 травня 2012 року) і зазначив, що небажання органів влади в Україні забезпечити проведення оперативного та ретельного розслідування скарг підозрюваних у вчиненні злочинів на жорстоке з ними поводження становить системну проблему у розумінні статті 46 Конвенції.

Стаття 46 Конвенції передбачає обов'язок Високих Договірних Сторін виконувати остаточні рішення Європейського суду в будь-яких справах, у яких вони є Сторонами. При посиленні Європейським судом на статтю 46 Конвенції відповідне рішення набуває характеру «квазі-пілотного», тобто такого, що вказує на існування системної проблеми та вимагає невідкладного вжиття країною-відповідачем заходів для усунення такої системної проблеми і, відповідно, перебуває під посиленням наглядом Комітету міністрів. У випадку невиконання Урядом протягом тривалого часу «квазі-пілотного» рішення Європейського суду це може призвести до ухвалення Європейським судом відповідного «пілотного» рішення, яким встановлено порушення статті 46 Конвенції. Ухвалення «пілотного» рішення матиме для країни-відповідача значні негативні наслідки у вигляді збільшення присудженої Європейським судом справедливої сатисфакції, погіршення іміджу країни в органах Ради Європи та набагато більший політичний тиск на Уряд відповідної країни з боку Комітету міністрів.

Також у цій справі Європейський суд констатував порушення ст. 13 Конвенції та зазначив, що: «кримінальне провадження щодо жорстокого поводження із заявником було вирішальним для здійснення цивільного права заявника вимагати відшкодування за тілесні ушкодження, яких він зазнав внаслідок злочинних дій: без встановлення особи злочинця цивільний позов був би безуспішним (див. рішення у справі «Афанасьєв проти України» (*Afanashev v. Ukraine*), заява № 38722/02, п. 77, від 5 квітня 2005 року). Суд доходить висновку, що недоліки зазначеного кримінального провадження по суті позбавили заявника можливості подати цивільний позов і отримати відшкодування» (п. 65 рішення).

З огляду на характер порушень, констатованих Європейським судом у справі «Кулік проти України», необхідними заходами для виконання цього рішення та попередження аналогічних порушень в майбутньому є:

- 1) Проведення службової перевірки за фактом жорстокого поводження із заявником працівниками Червонозаводського РВ ХМУ ГУМВС України в Харківській області;
- 2) Забезпечення відповідно до національного законодавства, вимог Конвенції та практики Європейського суду ефективного розслідування органами внутрішніх справ скарг осіб на жорстоке поводження працівників міліції;
- 3) Забезпечення доведення висновків Європейського суду у цій справі до відома працівників органів внутрішніх справ всіх рівнів, а також включення порушених у вказаній справі питань до навчальних програм підготовки кадрів для органів внутрішніх справ.

Повідомляю, що найближчим часом офіційний переклад вказаного рішення буде надруковано у збірнику нормативно-правових актів «Офіційний вісник України» та розміщено на сайті Міністерства юстиції України (www.minjust.gov.ua).

З метою забезпечення належного звітування держави перед Комітетом міністрів прошу повідомити про результати розгляду цього листа до 10 серпня 2015 року.

Додаток: стислий виклад рішення у справі «Кулік проти України».

Борис Бабін

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

СПРАВА «КУЛІК ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF KULIK v. UKRAINE)

(Заява № 10397/10)

Стислий виклад рішення від 19 березня 2015 року

4 травня 2003 року заявника було затримано за підозрою у вчиненні крадіжки огірків з теплиці на овочівницькій фермі та злісну непокору і опір працівникам міліції. У протоколі про адміністративне затримання зазначалося, що у заявника не було тілесних ушкоджень.

За твердженнями заявника, того ж дня працівники Червонозаводського РВ ХМУ ГУМВС України в Харківській області побили його у приміщенні райвідділу міліції, примушуючи зізнатися у вчиненні крадіжки. Наступного дня і в подальшому заявника кілька разів оглядали різні лікарі та судово-медичні експерти, які фіксували у нього наявність різних тілесних ушкоджень та психічно-емоційних розладів. Через кілька днів після звільнення з-під варти заявника було госпіталізовано до лікарні для проходження курсу стаціонарного лікування від отриманих тілесних ушкоджень.

10 липня 2003 року заявник звернувся до прокуратури Червонозаводського району міста Харкова (далі – районна прокуратура) зі скаргою на жорстоке з ним поводження працівників міліції. Після проведення дослідчої перевірки прокуратура відмовила у порушенні кримінальної справи щодо працівників міліції у зв'язку з відсутністю у їх діях складу злочину. Цю постанову було скасовано вищестоящою прокуратурою та призначено проведення додаткової перевірки. В подальшому слідство у справі неодноразово зупинялось та відновлювалось.

13 березня 2006 року районна прокуратура відмовила в порушенні кримінальної справи щодо жорстокого поводження із заявником конкретними працівниками райвідділу міліції, а 14 березня 2006 року справу було передано у провадження слідчого відділу райвідділу міліції для подальшого проведення досудового слідства. Проте слідство у справі зупинялось, та відновлювалось за вказівками вищестоящої прокуратури щодо подальшого його проведення. 3 серпня 2009 року місцева прокуратура повідомила заявника про порушення дисциплінарного провадження щодо слідчих за неналежне розслідування справи за фактом жорстокого із заявником поводження.

Станом на 20 вересня 2012 року розслідування у справі ще тривало.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на жорстоке поводження працівників міліції та відсутність ефективного розслідування його відповідних скарг, а також за 13 Конвенції у зв'язку з відсутністю ефективних засобів юридичного захисту, включаючи цивільно-правові засоби, щодо своїх скарг на жорстоке поводження.

Розглянувши скарги заявника на непроведення на національному рівні ефективного розслідування, Європейський суд зазначив, що на початкових стадіях провадження у справі обмежувалось дослідчими перевітками, які Європейський суд вже визнавав такими, що не відповідають принципам ефективного засобу юридичного захисту. Повномасштабне кримінальне розслідування було розпочато лише через три місяці після подання відповідної скарги до прокуратури, але і воно не було всебічним і належним. Крім того, Європейський суд звернув увагу на той факт, що на певному етапі провадження справу взагалі було передано для проведення слідства до відділу міліції, у штаті якого перебували працівники, які, як стверджувалося, піддали заявника жорстокому поводженню. Таким чином, Європейський суд дійшов висновку, що провадження на національному рівні не відповідало основним вимогам щодо «ефективності», які випливають зі статті 3 Конвенції, і констатував порушення відповідного положення.

Стосовно скарг заявника на жорстоке поводження працівників міліції Європейський суд вказав, що наявних у матеріалах справи медичних доказів достатньо, щоб дійти висновку, що під час перебування заявника у райвідділі міліції він зазнав численних тілесних ушкоджень. При цьому жодного правдоподібного пояснення цих тілесних ушкоджень Урядом надано не було. За таких обставин Європейський суд дійшов висновку, що держава має нести відповідальність за жорстоке поводження із заявником, і констатував порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції.

У відповідь на скарги заявника за статтею 13 Конвенції Європейський суд зазначив, що проаналізовані вище недоліки кримінального провадження по суті позбавили заявника можливості подати цивільний позов і отримати відшкодування. У зв'язку з цим Європейський суд констатував порушення статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Долучає до суті* заперечення Уряду щодо прийнятності скарги заявника на жорстоке поводження працівників міліції (на підставі невичерпання національних засобів юридичного захисту та недотримання шестимісячного строку) та відхиляє ці заперечення після їх розгляду по суті;

2. *Оголошує* заяву прийнятною;

3. *Постановляє*, що було порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції;

4. *Постановляє*, що було порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції;

5. *Постановляє*, що було порушення статті 13 Конвенції;

6. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявникові нижчезазначені суми, які мають бути конвертовані у валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 10 000 (десять тисяч) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватися;

(ii) 1500 (тисячу п'ятсот) євро компенсації судових та інших витрат та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватися, що мають бути сплачені на банківський рахунок адвоката заявника, пана А. Буценка;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

7. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.»

